

Datum van
inontvangstneming

:

08/12/2025

Zaak C-670/25* [Berakov]ⁱ**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

15 oktober 2025

Verwijzende rechter:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 oktober 2025

Verzoekster in de betalingsbevelprocedure:

„Eurobank Bulgaria” AD

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Betalingsbevelprocedure¹ wegens niet-nakoming van een consumentenkredietovereenkomst. Verzoekster vordert onmiddellijke tenuitvoerlegging van de hoofdsom, rente, leges en kosten jegens de schuldenaar; de verwijzende rechter heeft een betalingsbevel uitgevaardigd waarbij de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de hoofdsom en vertragingsrente voor de periode na de aanhangigmaking van de zaak is gelast; de verwijzende rechter heeft evenwel geen betalingsbevel uitgevaardigd voor de rente over vergoedingen en de vertragingsrente over de periode vóór de aanhangigmaking van de zaak.

* Procestaal: Bulgaars.

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

¹ Eenzijdige procedure zonder deelname van de schuldenaar, die pas na de uitvaardiging van een betalingsbevel als partij bij de procedure moet worden betrokken.

Aard van het verzoek om een prejudiciële beslissing en voorwerp van de prejudiciële verwijzing

Verzoek krachtens artikel 267 VWEU om uitlegging van artikel 19, lid 1, VEU, de artikelen 38 en 47 van het Handvest [van de grondrechten van de Europese Unie], de artikelen 4 en 7 van richtlijn 93/13 en artikel 3, onder g), en artikel 19 van richtlijn 2008/48

Prejudiciële vragen

1. Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met de artikelen 38 en 47 van het Handvest van de grondrechten, en, in voorkomend geval, artikel 7 van richtlijn 93/13/EEG, aldus worden uitgelegd dat:

deze in de weg staan aan een nationale regeling en nationale rechtspraak op grond waarvan een rechtsprekende formatie gehouden is om in een bij haar aanhangige zaak volgens instructies – waarbij niet duidelijk is of deze instructies de aan de instructies gebonden rechterlijke instantie al dan niet voorschrijven om de tenuitvoerlegging op grond van een onrechtmatige clausule te gelasten – in het nadeel van een consument te beslissen, zonder dat de lagere rechter een eigen afweging in de zaak mag maken, ook wanneer deze instructies worden gegeven zonder dat wordt gemotiveerd waarom het oordeel van de rechter in eerste aanleg over de toepassing van het Unierecht in het licht van alle door die rechter in eerste aanleg gemaakte afwegingen onjuist was?

2. Moet artikel 3, onder g), van richtlijn 2008/48/EG inzake kredietovereenkomsten voor consumenten aldus worden uitgelegd dat:

het begrip „totale kosten van het krediet voor de consument” in gevallen waarin de consumentenkredietovereenkomst het bedrag van de kredietrente afhankelijk stelt van de sluiting en nakoming van een gezamenlijk aanbod met de kredietgever of met door hem aangewezen andere personen (zogenoemde *tying*), de kosten van deze aanvullende overeenkomsten omvat en moeten deze in aanmerking worden genomen bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage van het krediet?

3. Indien de tweede vraag bevestigend wordt beantwoord, moet artikel 19, leden 1 en 2, van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat:

het in de weg staat aan nationale rechtspraak volgens welke de kosten voor andere aan de kredietovereenkomst gekoppelde overeenkomsten niet in aanmerking kunnen worden genomen bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage van het krediet, omdat zij niet vooraf zijn vastgesteld en kunnen worden gewijzigd dan wel afhankelijk zijn van de niet-nakoming door de consument waardoor de rentevoet wordt verhoogd? Indien het artikel in de weg staat aan een dergelijke rechtspraak: op basis van welke criteria moeten deze kosten bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage in aanmerking worden genomen en moet, indien de rechter het verwachte bedrag vanwege de beperkingen van de eenzijdige

procedure niet kan vaststellen, worden aangenomen dat het werkelijke jaarlijkse kostenpercentage moet worden berekend op basis van de rentekosten die zonder korting over het krediet verschuldigd zouden zijn?

4. Moeten artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten en punt 1, onder o), van de bijlage bij die richtlijn aldus worden uitgelegd dat

deze in de weg staan aan nationale rechtspraak volgens welke de beperking van het recht van de consument om zelf een aanbieder van bank- en verzekeringsdiensten te kiezen, – met het risico dat hij op grond van de kredietovereenkomst met de handelaar wordt geconfronteerd met een verhoging van de rentevoet –, geen criterium kan vormen voor de beoordeling van het oneerlijke karakter van een beding omdat dit in strijd is met de goede trouw bij handelstransacties –, of aldus dat bij die beoordeling rekening moet worden gehouden met het belang van de bank om de kredietwaardigheid van haar schuldenaren te waarborgen?

5. Moet artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten aldus worden uitgelegd dat

een beding in een consumentenovereenkomst dat de consument verplicht om zijn loon uit arbeid, nadat hij dit heeft ontvangen, naar een bepaalde bankrekening over te maken, gelet op de normen voor arbeidsbescherming en de in het nationale recht geldende normen inzake de bescherming van loon uit arbeid en de wijze van betaling ervan altijd oneerlijk is, indien dit tot een verhoging van de contractuele kosten voor de consument leidt, of moet het oneerlijke karakter van dat beding worden beoordeeld en, indien ja, aan de hand van welke criteria?

Toepasselijke bepalingen

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Grazhdanski protsesualen kodeks (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „GPK”): artikelen 7, 12, 278, 410, 411, 413 tot en met 418 en 420 („Opschorting van de tenuitvoerlegging”). Meer in het bijzonder:

Artikel 278. (3) De beslissing in hogere voorziening² is bindend voor de rechter in eerste aanleg.

Artikel 410. (1) De schuldeiser kan een verzoek om een betalingsbevel indienen:

² Tegen beschikkingen kan beroep worden ingesteld bij de hogere rechter.

1. op grond van een geldvordering of een vordering betreffende vervangbare zaken, voor zover de Rayonen sad (rechter in eerste aanleg, Bulgarije) voor die vordering bevoegd is;

[...]

(3) Wanneer de schuldvordering voortvloeit uit een consumentenovereenkomst, wordt de overeenkomst, indien het een schriftelijke overeenkomst betreft, samen met alle bijlagen en wijzigingen, alsmede de eventuele toepasselijke algemene voorwaarden, aan het verzoekschrift gehecht.

Artikel 413. (2) Tegen de beslissing³ tot volledige of gedeeltelijke afwijzing van het verzoek om een betalingsbevel kan door de verzoeker hoger beroep worden ingesteld; een afschrift ter betekening hoeft niet te worden bijgevoegd.

Artikel 418. (1) Wanneer het verzoek vergezeld gaat van een in artikel 417 bedoeld document⁴ waarop de schuldvordering is gebaseerd, kan de schuldeiser de rechter verzoeken de onmiddellijke tenuitvoerlegging te gelasten en een tenuitvoerleggingsbevel uit te vaardigen.

Kodeks na truda (arbeidswetboek; hierna: „KT”): artikelen 8, 242, 269, 270 en 272.

Zakon za zashtita na potrebitelite (wet inzake consumentenbescherming; hierna: „ZZP”) artikelen 143, 146 en 147.

Zakon za potrebitelskia kredit (wet inzake consumentenkredietovereenkomsten; hierna: „ZPKr”): artikelen 10a, 11, 19, 22 en 23. Meer in het bijzonder:

Artikel 22. Indien niet wordt voldaan aan de vereisten van [...] artikel 11, lid 1, punten 7 tot en met 12⁵ [...], is de consumentenkredietovereenkomst nietig.

Artikel 23. Wanneer een consumentenkredietovereenkomst ongeldig wordt verklaard, moet de consument alleen de nettowaarde (hoofdsom) van de lening betalen; hij is geen rente of andere kosten van het krediet verschuldigd.

³ Bij **procedurele beschikkingen** wordt alleen beslist over procedurele kwesties, in zoverre zijn zij vergelijkbaar met **beschikkingen**. Anders dan bij beschikkingen mogen echter bij procedurele beschikking alleen die procedurele kwesties worden beslecht die volgens de wet door één persoon (bijvoorbeeld door een alleensprekende rechter of door de voorzitter van een rechtsprekende formatie, indien de zaak door een college van meerdere rechters wordt behandeld) mogen worden afgedaan.

⁴ Hierbij kan het bijvoorbeeld om het uittreksel uit de boekhouding van een bank gaan, een administratief besluit waarvan de tenuitvoerlegging aan de civiele rechter is toevertrouwd, enz.

⁵ Een van deze vereisten is dat het jaarlijkse kostenpercentage moet worden vermeld.

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 19, lid 1, VEU

Artikel 3, onder g), en artikel 19 van richtlijn 2008/48/EG

Artikel 4, lid 1, artikel 6 en artikel 7 van richtlijn 93/13/EEG

Richtlijn 2005/29/EG

Richtlijn (EU) 2015/2366

Aangehaalde rechtspraak

Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Arrest van 5 oktober 2010, ██████████ (C-173/09, EU:C:2010:581)

Beschikking van 17 januari 2023, TBI Bank (C-379/21, niet gepubliceerd, EU:C:2023:29): punten 24, 25 en 32 tot en met 35

Beschikking van 6 februari 2024, City Cash e.a. (C-425/23, niet gepubliceerd, EU:C:2024:112)

Arrest van 21 maart 2024, Profi Credit Bulgaria (Nevendiensten bij een kredietovereenkomst) (C-714/22, EU:C:2024:263): punt 55

Arrest van 23 april 2009, VTB-VAB en Galatea (C-261/07 en C-299/07, EU:C:2009:244): punten 56 en 59

Arrest van 15 maart 2012, ██████████ en ██████████ (C-453/10, EU:C:2012:144): punten 43 en 44

Arrest van 19 september 2018, Bankia (C-109/17, EU:C:2018:735): punten 48 tot en met 50

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 Bij consumentenkredietovereenkomst van 13 juni 2022 heeft verzoekster een consumentenkrediet van 45 000 Bulgarse leva (BGN) aan de schuldenaar verstrekt; de schuldenaar heeft zich ertoe verplicht het krediet tegen een variabele rente binnen acht jaar af te lossen. De rentevoet wordt berekend als de som van een vast deel (4,150 procentpunten) en een variabel deel, „prime” genoemd, dat door de bank afhankelijk van de marktomstandigheden wordt bepaald. Op het moment van het sluiten van de overeenkomst bedroeg de „prime” 0,650 %, zodat de effectieve jaarlijkse rentevoet op dat moment volgens de overeenkomst 4,8 %

- bedroeg. Als het jaarlijkse kostenpercentage wordt in de overeenkomst 7,05 % vermeld.
- 2 In de overeenkomst is bepaald dat de schuldenaar recht heeft op een rentekorting omdat hij ten eerste zijn maandloon naar een betaalrekening bij de bank overmaakt, hij ten tweede een maandelijkse betaling ter hoogte van ten minste dit bedrag op zijn betaalrekening bij de bank garandeert, indien zijn maandloon minder dan 1 500 BGN bedraagt, en hij ten derde een verzekering afsluit voor zijn insolventie bij een in de overeenkomst aangewezen verzekeraar, die de klanten van de bank een collectieve verzekering aanbiedt.
 - 3 Daarnaast bepaalt de overeenkomst (artikel 20) dat indien de schuldenaar langer dan drie maanden niet voldoet aan de voorwaarden voor het gebruik van andere bankproducten, het vaste deel van de contractuele rentevoet automatisch met 3,5 procentpunten wordt verhoogd; wanneer hij de verzekeringsbijdrage een maand niet betaalt, bedraagt de verhoging 1,5 procentpunten.
 - 4 Op grond van de overeenkomst heeft verzoekster, vanwege de niet-nakoming door de schuldenaar, de verwijzende rechter verzocht de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de volgende bedragen tegen de schuldenaar te gelasten: 43 839,11 BGN – hoofdsom – te vermeerderen met de wettelijke verdragingsrente vanaf de aanhangingsmaking van de zaak (21 juni 2023), 1 918,64 BGN – contractuele rente over vergoedingen, 1 613,53 BGN – verdragingsrente voor de periode vóór de aanhangingsmaking van de zaak; 75,50 BGN – contractuele kosten, procedurekosten en 24 BGN – leges, kosten die de verzoekende bank in rekening brengt voor de betekening van de kennisgeving dat de contractuele vordering in haar geheel onmiddellijk opeisbaar is, omdat de maandelijkse aflossingen niet zijn betaald.
 - 5 Bij betalingsbevel van 10 november 2023 heeft de verwijzende rechter de tenuitvoerlegging van de bedragen van 43 839,11 BGN (hoofdsom), omdat het krediet vervroegd opeisbaar is geworden, en 75,50 BGN (contractuele kosten) te vermeerderen met de hierover verschuldigde wettelijke verdragingsrente voor de periode na de aanhangingsmaking van de zaak gelast. Op dezelfde dag werd het tenuitvoerleggingsbevel uitgevaardigd, dat nog steeds in het procesdossier zit en niet door verzoekster is opgehaald.
 - 6 Bij beschikking van dezelfde dag heeft de verwijzende rechter de overige vorderingen van verzoekster echter afgewezen, omdat volgens hem het jaarlijkse kostenpercentage in de overeenkomst niet correct was vermeld, aangezien geen rekening was gehouden met de kosten die de schuldenaar moet maken om het verlaagde rentepercentage te behouden (verzekeringspremies en bankkosten voor de gekoppelde betaalrekening alsook de kosten voor de overmaking van het loon naar een rekening bij verzoekster). In casu is het de schuldenaar niet gelukt om het verlaagde rentepercentage te behouden; in een brief aan de verwijzende rechter heeft verzoekster concreet aangegeven dat zij artikel 20 van de overeenkomst heeft toegepast. De verwijzende rechter gaat ervan uit dat het om oneerlijke

bedingen gaat die tot doel hebben de schuldenaar te dwingen om een gezamenlijk aanbod te aanvaarden, over de gevolgen waarvan hij bij het sluiten van de hoofdovereenkomst niet in kennis is gesteld. Bovendien beperken de betrokken bedingen de vrije keuze van de consument ten opzichte van de verzekeraar en het gedeelte dat hem verplicht om over zijn loon te beschikken – zijn werknemersrechten. Ten slotte zijn de leges van 24 BGN (kosten voor de kennisgeving) volgens de verwijzende rechter in strijd met een verbod in het nationale recht in rekening gebracht.

- 7 Verzoekster is tegen de beslissing van de verwijzende rechter opgekomen bij de Sofiyski gradski sad (rechtbank van Sofia, Bulgarije). Bij beschikking van 29 april 2024 in zaak nr. 4196/2024 heeft de Sofiyski gradski sad de beschikking met betrekking tot de leges van 24 BGN bevestigd. De rechter in tweede aanleg was echter van oordeel dat het recht van de bank om de voorwaarden waaronder een beroep op de rentekorting kan worden gemaakt, te wijzigen, indien niet aan de voorwaarden wordt voldaan, niet als een uitdrukking van het oneerlijke karakter kan worden aangemerkt, omdat de rentekorting gebaseerd is op de „verwachting dat financiële middelen ter beschikking zullen worden gesteld”. De kredietovereenkomst is geen arbeidsovereenkomst en heeft geen betrekking op de werknemersrechten van de schuldenaar; het feit dat niet aan de voorwaarden voor de korting wordt voldaan, heeft geen invloed op het bedrag van het jaarlijkse kostenpercentage, aangezien de niet-nakoming door de schuldenaar een onzekere toekomstige gebeurtenis vormt en hiermee geen rekening diende te worden gehouden bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage op het moment dat de overeenkomst werd gesloten. Om deze redenen werd de verwijzende rechter verzocht om de onmiddellijke tenuitvoerlegging te gelasten en in zijn naam een betalingsbevel uit te vaardigen voor de twee rentevorderingen ten bedrage van 1 918,64 BGN (rente over vergoedingen) en 1 613,35 BGN (wettelijke verdragingsrente voor de periode vóór de aanhangigmaking van de zaak).

Motivering van de verwijzingsbeslissing

- 8 De rechter in tweede aanleg heeft de zaak terugverwezen naar de verwijzende rechter met concrete instructies over de rechterlijke beslissing die deze in zijn naam moet geven. Er rijzen twee soorten vragen: een vraag betreft het procesrecht en vier vragen betreffen het materiële recht.

Vraag over het procesrecht

- 9 De verwijzende rechter vraagt zich af of hij de uitdrukkelijke instructies van de beroepsinstantie voor de uitvaardiging van een betalingsbevel met een nauwkeurig omschreven inhoud kan toetsen.
- 10 Ten eerste wordt er in de leer en de rechtspraak met betrekking tot het bindende karakter van instructies van de hogere rechterlijke instantie in een

beroepsprocedure⁶ in het Bulgaarse recht van uitgegaan dat artikel 278, lid 3, GPK uitputtend aangeeft welke instantie aan de instructies gebonden is, namelijk de lagere rechterlijke instantie. Na uitvoering van de instructies (en afhankelijk van het gedrag van de partijen) kan de lagere rechter een nieuwe beslissing geven die overeenkomt met de oorspronkelijk vernietigde eerste beslissing. In geval van een nieuwe betwisting kan een andere formatie van de hogere rechterlijke instantie de beslissing van de lagere rechter niettemin bevestigen, omdat de instructies van de eerste formatie alleen bindend zijn voor de lagere rechters en niet voor de andere formaties van de instantie in tweede aanleg. De verwijzende rechter voegt hieraan toe dat het Hof ook reeds heeft geoordeeld dat dergelijke instructies niet definitief zijn en dat kan worden getoetst of deze in strijd zijn met het recht van de Unie (zie het arrest in zaak C-173/09, ██████████)

- 11 Ten tweede is een in artikel 12 GPK neergelegd wezenlijk beginsel van het procesrecht dat rechters naar hun eigen innerlijke overtuiging moeten beslissen. Daarom worden de regels voor de terugverwijzing van de zaak naar de vorige instantie in de Bulgaarse civiele procedures relatief zelden toegepast. Ook in de beroepsprocedure (dat wil zeggen bij procedurele kwesties) luidt het uitgangspunt: „indien de rechtbank de bestreden beslissing vernietigt, beslist zij zelf over het voorwerp van het beroep” (artikel 278, lid 2, GPK), terwijl de vernietiging van een beslissing van de lagere rechter met bindende instructies over wat de rechter moet doen, een in artikel 278, lid 3, GPK genoemde uitzondering op deze regel vormt. Onder deze omstandigheden geldt als algemene regel: indien de opvatting van de beroepsinstantie over de uitkomst van de procedure dus fundamenteel verschilt van die van de instantie in eerste aanleg, moet zij naar eigen oordeel en met de door haar opgegeven motivering zelf uitspraak doen en mag zij de lagere rechter niet verplichten het standpunt van de beroepsinstantie over te nemen (door in eigen naam een beslissing vast te stellen overeenkomstig de instructies van de tweede instantie). Het bestaande **model voor rechtsmiddelen tegen betalingsbevelen**, volgens hetwelk de beroepsinstanties – wanneer zij de weigering om een betalingsbevel uit te vaardigen vernietigen – het betalingsbevel niet onmiddellijk uitvaardigen, maar instructies geven aan de rechter in eerste aanleg, wijkt aanzienlijk af van het hierboven beschreven beginsel en ondermijnt de mogelijkheid van de rechter in eerste aanleg om recht te spreken op basis van zijn innerlijke overtuiging.
- 12 In de onderhavige zaak heeft de Sofiyski gradski sad een beslissing genomen over de fundamentele vraag in deze procedure (of een onmiddellijk uitvoerbaar betalingsbevel moet worden uitgevaardigd), maar in plaats van zelf in de zaak te voorzien (door middel van een betalingsbevel), heeft hij de verwijzende rechter met bindende instructies verzocht om hierover te beslissen. Deze instructies druisen in tegen de overtuiging van de verwijzende rechter, zoals die in de bestreden beslissing tot uiting is gekomen, zodat de rechter feitelijk wordt

⁶ Dat wil zeggen procedures in hogere voorziening tegen beslissingen over procedurele kwesties: beslissingen of beschikkingen.

verplicht om in zijn naam een beslissing te geven die de overtuiging van een andere rechter weergeeft.

- 13 In deze omstandigheden moet worden nagegaan of een dergelijke werkwijze, die erin bestaat dat rechtstreeks een rechtsprekende wil wordt opgelegd, verenigbaar is met het vereiste van de onafhankelijkheid van de rechter bij het vormen van een vrije innerlijke overtuiging, dat inherent is aan het in artikel 19, lid 1, VEU neergelegde beginsel van een doeltreffende voorziening in rechte ter bescherming van de rechten die de justitiabelen aan het Unierecht ontleen (*eerste prejudiciële vraag*).
- 14 Los daarvan moet worden opgemerkt dat het in het onderhavige geval uitsluitend van de beslissing van de verwijzende rechter afhangt of de onmiddellijke tenuitvoerlegging tegen de schuldenaar in de zaak wordt gelast. Hoewel de schuldenaar bezwaar kan maken en overeenkomstig artikel 420 GPK om opschorting van de tenuitvoerlegging kan verzoeken, zou dit niet afdoen aan de gevolgen van de maatregelen van gedwongen tenuitvoerlegging die vóór de opschorting zijn genomen (bijvoorbeeld beslaglegging op rekeningen en goederen). Om deze reden mag de rechter overeenkomstig de uiteenzettingen in de punten 32 tot en met 35 van de beschikking van het Hof van 17 januari 2023 in de zaak C-379/21 (TBI Bank) in geval van een verdenking de tenuitvoerlegging van vorderingen die eventueel op oneerlijke bedingen in de consumentenovereenkomst gebaseerd zijn, niet gelasten. Om vast te stellen of de werkwijze in strijd met het Unierecht is, is het echter noodzakelijk dat een aantal andere (materiële) vragen worden beantwoord.

Vragen over de vaststelling van het jaarlijkse kostenpercentage van het krediet

- 15 Indien de verwijzende rechter vaststelt dat de kredietovereenkomst nietig is, kan hij op grond van artikel 23 ZPKr de tenuitvoerlegging van de rentevorderingen weigeren. Volgens artikel 22 ZPKr is een kredietovereenkomst nietig, indien daarin geen jaarlijks kostenpercentage is vermeld; ook in de rechtspraak van het Hof (punt 55 van het arrest van 21 december 2024 in de zaak C-714/22) wordt het essentiële belang van de vermelding van het jaarlijkse kostenpercentage in een consumentenkredietovereenkomst benadrukt. In casu staat echter niet vast of bij de aan het krediet gekoppelde overeenkomsten voor diensten onder bezwarende titel kosten zijn ontstaan die onder de „totale kosten van het krediet voor de consument” als bedoeld in richtlijn 2008/48 vallen.
- 16 De rechter in tweede aanleg is ervan uitgegaan dat de gekoppelde overeenkomsten een „verwachting dat financiële middelen ter beschikking zullen worden gesteld” vormden, dus een opbrengst voor de bank, dat wil zeggen kosten voor de consument. Ten minste één van de overeenkomsten (de verzekeringsovereenkomst) vereist onvermijdelijk ook betalingen van de schuldenaar aan een verzekeraar die niet door de schuldenaar zelf is gekozen, maar in de kredietovereenkomst concreet wordt aangewezen. De kosten voor het openen en aanhouden van een rekening bij verzoekster worden evenmin

rechtstreeks door de schuldenaar bepaald, hoewel hij kan kiezen tussen bepaalde in de overeenkomst vermelde producten van verzoekster. Juist om deze redenen heeft de rechter in tweede aanleg geoordeeld dat deze kosten geen deel kunnen uitmaken van de totale kosten van het krediet voor de consument. Volgens de verwijzende rechter is dit in strijd met de definitie van het begrip „totale kosten van het krediet voor de consument” in de zin van artikel 3, onder g), van richtlijn 2008/48, en verzoekt hij het Hof daarom te verduidelijken of rekening moet worden gehouden met de kosten van de gekoppelde overeenkomsten als onderdeel van het begrip „totale kosten” en deze in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage van het krediet (*tweede prejudiciële vraag*).

- 17 Indien richtlijn 2008/48 vereist dat bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage rekening wordt gehouden met de kosten van gekoppelde overeenkomsten, rijst de vraag hoe de kosten die niet voorspelbaar zijn, dienen te worden berekend. Terwijl de kosten van de schuldenaar voor de verzekeringsbijdragen op het moment dat de overeenkomst wordt gesloten, duidelijk en voorzienbaar zijn, kan de schuldenaar volgens de onderhavige overeenkomst tussen verschillende pakketten van bankdiensten te kiezen (bijvoorbeeld het openen en aanhouden van een rekening), waarvoor verschillende tarieven aan verzoekster moeten worden betaald. Aangezien een van de voorwaarden van de gekoppelde overeenkomsten erin bestaat een opbrengst te garanderen door elke maand ten minste een bedrag van 1 500 BGN op de rekening van de schuldenaar te storten, is ook onduidelijk hoe eventuele kosten voor de geldovermakingen dienen te worden berekend. Om deze redenen en omdat een van de overwegingen van de rechter in tweede aanleg is dat de kosten van de gekoppelde overeenkomsten niet nauwkeurig hoeven te worden berekend, terwijl de verwijzende rechter van oordeel is dat de berekening overeenkomstig artikel 19 van richtlijn 2008/48 op basis van prognoses op het tijdstip dat het krediet is verleend, moet plaatsvinden, dient het Hof te worden verzocht om laatstgenoemde bepaling uit te leggen, waarbij dient te worden vastgesteld op basis van welke criteria de kosten van de gekoppelde overeenkomsten in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage.
- 18 Om de verwijzende rechter een zinvol antwoord op deze vraag te kunnen geven, zij eraan herinnerd dat de rechter in een betalingsbevelprocedure bepaalde bewijzen niet kan verkrijgen en daarom geen deskundigenadvies mag inwinnen. Daarom moet in het kader van de door het Hof genoemde criteria ook rekening houden met de bewijsmiddelen die de rechter in een eenzijdige procedure mag gebruiken om de rechtmatigheid van het bedrag van het jaarlijkse kostenpercentage vast te stellen. Indien dergelijke criteria niet kunnen worden genoemd, dient te worden verduidelijkt of niet alleen de vaststelling van een schending van het vereiste van een juiste berekening van het jaarlijkse kostenpercentage, maar ook de omstandigheid dat er reden bestaat om te twijfelen dat een dergelijke berekening niet heeft plaatsgevonden, kan leiden tot de afwijzing van het verzoek om een onmiddellijk uitvoerbaar betalingsbevel tegen een consument uit te vaardigen (door de in de punten 24 en 25 van de beschikking

van 17 januari 2023 in de zaak C-379/21 gegeven uitlegging van artikel 6 van richtlijn 93/13 in acht te nemen en aanwijzingen te geven of deze uitlegging eveneens van toepassing is bij de beoordeling van de vraag of aan de vereisten van de specifieke richtlijn 2008/48 is voldaan). Indien dit niet mogelijk is, moet worden nagegaan of uit de vereisten van artikel 19 van richtlijn 2008/48 om een jaarlijks kostenpercentage te vermelden, volgt dat de consument in gevallen zoals in het hoofdgeding niet hoeft te worden meegedeeld hoe hoog het verlaagde jaarlijkse kostenpercentage is, maar informatie moet worden verstrekt over hoe hoog het jaarlijkse kostenpercentage zou zijn indien de rente volledig zou moeten worden betaald (*derde prejudiciële vraag*).

Rechtmatigheid van bedingen die het bedrag van de rente in een consumentenkredietovereenkomst koppelen aan de gebruikmaking van aanvullende diensten

- 19 Indien ervan wordt uitgegaan dat in de overeenkomst tussen partijen een correct vastgesteld jaarlijkse kostenpercentage is vermeld, blijft de vraag of een deel van de bedingen ervan (de bedingen over de hoogte van de contractuele rente) oneerlijk is, omdat zij de consument voorwaarden opleggen die in strijd zijn met het beginsel van goede trouw bij handelstransacties. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, acht de verwijzende rechter de uitlegging van enkele aspecten van richtlijn 93/13 noodzakelijk.
- 20 Zoals de rechter in hoger beroep zelf erkent, is het doel van de gekoppelde overeenkomsten duidelijk om de schuldenaar ertoe aan te zetten de bank aanvullende „financiële middelen” ter beschikking te stellen. Het gebruik van een voorwaarde inzake het sluiten van een gezamenlijk aanbod in een consumentenovereenkomst is door het Unierecht niet verboden en onder de voorwaarden van richtlijn 2005/29 betreffende oneerlijke handelspraktijken toegestaan (punten 56 en 59 van het arrest van 23 oktober 2009 in de gevoegde zaken C-261/07 en C-299/07). Bijgevolg dient de rechter het oneerlijke karakter van bedingen met dergelijke voorwaarden te beoordelen door onder meer rekening te houden met het mogelijk oneerlijke karakter van de praktijk om die bedingen in de modelovereenkomsten van verzoekster op te nemen (zie bijvoorbeeld de punten 48 tot en met 50 van het arrest in zaak C-109/17, Bankia SA).
- 21 Naar het oordeel van de verwijzende rechter kunnen de voorwaarden van de kredietovereenkomst, volgens welke de schuldenaar gedurende de looptijd van het krediet verplicht is om gebruik te maken van de bankproducten van verzoekster en een verzekering bij een door verzoekster gekozen verzekeraar af te sluiten, in die omstandigheden de keuzevrijheid van de schuldenaar ernstig beperken. Zo kan verzoekster bijvoorbeeld bij overeenkomsten voor het openen van een bankrekening eenzijdig de kosten verhogen; in dit verband is de enige bescherming van de schuldenaar als consument [krachtens richtlijn (EU) 2015/2366] de mogelijkheid om de overeenkomst zonder verdere sanctie op te zeggen. Indien die overeenkomst echter gekoppeld is aan de kredietovereenkomst (zoals in casu), zouden consumenten, zoals de schuldenaar, ernstige sancties

moeten accepteren, te weten een aanzienlijke verhoging van de rentevoet van de gekoppelde kredietovereenkomst. Daarom is het feitelijk mogelijk dat dergelijke voorwaarden de consumenten de bescherming ontnemen die het Unierecht hun biedt met betrekking tot de gekoppelde overeenkomst. In die omstandigheden rijst de vraag of deze factoren in aanmerking moeten worden genomen bij de beoordeling van het oneerlijke karakter van een beding (*vierde prejudiciële vraag*).

- 22 Ten slotte moet ook worden verduidelijkt of de omstandigheid dat een consumentenovereenkomst de consument verplicht om tijdens de looptijd van het krediet op een bepaalde wijze over zijn loon te beschikken, in aanmerking moet worden genomen bij de beoordeling of het beding waarin deze verplichting is opgenomen, oneerlijk is. De Sofiyski gradski sad heeft aangegeven dat dit in het hoofdgeding niet hoeft te worden beoordeeld, omdat de arbeidsrechtelijke voorschriften niet relevant zijn voor kredietovereenkomsten. De verwijzende rechter is echter van oordeel dat rekening moet worden gehouden met de in de nationale wetgeving voorziene waarborgen voor de vrijheid van de werknemer om zelf te kiezen waar en hoe hij zijn loon ontvangt, met name wanneer het gaat om een krediet met een looptijd van acht jaar. Daarom moet de vraag worden beantwoord of, gelet op de bepalingen van het Bulgaarse arbeidswetboek, de voorwaarde dat de consument zijn loon naar een bepaalde bankrekening moet overmaken, er altijd toe leidt dat het opgenomen beding oneerlijk is, dan wel of de rechter het oneerlijke karakter ervan aan de hand van bepaalde door het Hof te noemen criteria moet beoordelen (*vijfde prejudiciële vraag*).